ISSN 2083-8972

Aleksandra Węgrecka

Dylematy moralne związane z pomaganiem innym

Poziom edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy IV–VI)
Czas: 45 minut
Cele lekcji:

- uczeń rozumie pojęcie: dylemat moralny
- uczeń dostrzega dylematy moralne w codziennym życiu
- uczeń dokonuje samorefleksji na temat własnego postępowania
- uczeń przewiduje konsekwencje własnych działań
- uczeń formułuje własne zdanie na forum grupy

Formy pracy: pogadanka, dyskusja, rozmowa kierowana
Pomoce: karty pracy

I. Część wstępna

DYLEMAT MORALNY – W POSZUKIWANIU DEFINICJI

– Nauczyciel zapoznaje uczniów z pojęciem dylematu moralnego w oparciu o przedstawienie dylematu Heinza:

> W Europie pewna kobieta umierała z powodu szczególnej odmiany raka. W tym samym mieście mieszkał farmaceuta, który odkrył lek mogący uratować życie kobiecie. Farmaceuta sprzedawał lek za 2000 dolarów (dziesięciokrotnie drożej niż koszt jego produkcji). Mąż chorej kobiety, Heinz, zbierał środki na zakup leku, gdzie tylko mógł. Ale zdołał uzbierać jedynie 1000 dolarów – połowę potrzebnej kwoty. Zdesperowany Heinz wybrał się do farmaceuty, powiedział mu, że żona jest umierająca i poprosił o obniżenie ceny za lek lub odroczenie terminu płatności. Farmaceuta odmówił [...].
>
> (źródło: http://uptoclouds.pl/dylemat-heinza-i-rozwoj-moralny-dzieci/)

– Nauczyciel przerywa opowieść. Uczniowie szukają możliwych rozwiązań problemu Heinza.
– Z pomocą rozmowy kierowanej uczniowie wyjaśniają, na czym polega dylemat moralny.

Wnioski: dylemat moralny – jako sytuacja, która stawia nas przed trudnym wyborem, a każde z możliwych rozwiązań problemu kryje w sobie wady. Dylemat moralny często zmusza nas do wybrania jednej wartości i rezygnacji z realizacja innej (dla Heinza wartościami, między którymi musi wybierać, są życie i uczciwość).

II. Część główna

DYLEMATY MORALNE ZWIĄZANE Z POMAGANIEM INNYM – PRÓBA ROZWIĄZANIA

– Podczas dyskusji uczniowie wyjaśniają problematyczność opisanych niżej sytuacji, przewidują możliwe sposoby ich rozwiązania wskazując konsekwencje pozytywne i negatywne, zajmują własne stanowisko wobec przedstawionych problemów.
  1. Piszesz sprawdzian z matematyki. W trakcie ostatnich pięciu minut nauczyciel opuszcza klasę. Masz ostatnie, trzecie zadanie do rozwiązania. Spieszysz się. Twój kolega błagalnym głosem prosi cię o pomoc. Czy jeśli mu pomożesz, zachowasz się uczciwie? Czy przyjaźń nie wymaga pomocy w każdej sytuacji?
  2. Spacerujesz do szkoły. Nagle zatrzymuje cię skromnie ubrana pani, za rękę trzyma małe dziecko. Prosi się o pięć złotych mówiąc, że nie ma pieniędzy na jedzenie dla swojej pociechy. Co robisz? Dajesz pani pieniądze czy grzecznie odmawiasz? A może spóźniasz się do szkoły i idziesz z tą nieznajomą panią do sklepu?
  3. Michał ma ogromny problem z ułamkami. Wszyscy w klasie opanowali już materiał, on jeden sobie nie radzi. W trakcie oddawania sprawdzianu okazuje się, że jest jedyną osobą, która nie zdała sprawdzianu na pozytywną ocenę. Nagle Magda w obecności całej klasy proponuje mu korepetycje po lekcjach. Z głębi sali odzywają się prześmiewcze głosy: „Przecież te ułamki to banał. Jak można sobie nie dać rady samodzielnie!". Złośliwy Dawid krzyczy: „Oooooo! Zakochana para!". Co powinien zrobić Michał? Czy ma przyjąć pomoc Magdy? A może opinia innych osób powinna być ważniejsza niż jego własne dobro i wartość ofiarowanej mu pomocy?
  4. Mateuszowi bardzo zależy na przyjaźni Jarka. Gdy Jarek potrzebuje pomocy, zawsze przychodzi do kolegi, zawsze mu pomaga w lekcjach; gdy zachoruje, przynosi mu zeszyty, opowiada co było w szkole, dzwoni. Ale kiedy Mateusz czegoś potrzebuje, to Jarek nigdy mu nie pomaga, a czasem tygodniami trzyma się z innymi chłopakami i zachowuje się, jakby w ogóle go nie znał. Ale potem znowu wraca, a Mateusz mu wybacza i nadal są kolegami. Jak sądzisz? Czy gdyby Mateusz odmówił Jarkowi pomocy, nadal byliby przyjaciółki? Czy Jarek jest dobrym kolegą, prawdziwym przyjacielem? Co poradziłbyś Mateuszowi?
  5. Twój kolega z klasy Artur jest bardzo smutny i zbiera się mu na płacz. Michał i Wojtek wyciągnęli z plecaka jego zeszyt i ukryli. Artur nie ma pojęcia, kto wyciągnął zeszyt z jego plecaka. Michał i Wojtek na pewno obrażą się na ciebie, jeżeli wyznasz prawdę. Być może staniesz się kolejną ofiarą ich okrutnych żartów. Co zrobisz?
  6. Kinga nadwerężyła kostkę na zajęciach wychowania fizycznego. Proponujesz jej, że do momentu wyzdrowienia będziesz nosić jej plecak w drodze

do szkoły i z powrotem. Mija już trzeci dzień twojej bezinteresownej pomocy, a Kinga ani raz nie podziękowała ci za swą pomoc. Wydaje się zupełnie obojętna wobec tego, że jej pomagasz. Czy rezygnujesz z ofiarowanej koleżance pomocy?

7. Klaudyna stanęła przed trudnym wyborem. Pan Franek to jej sąsiad i wieloletni przyjaciel rodziny, najlepszy kolega dziadka Alfreda. Pan Franek od niedawna jest właścicielem pięknego owczarka niemieckiego Azora. Wieczorami Klaudynę niepokoi przeraźliwe wycie Azora. Pewnego dnia wracając ze szkoły nie może uwierzyć własnym oczom. Pan Franek bardzo mocno kopnął Azora, który skulił się i zapiszczał. Tata Kingi prosi ją, by się nie wtrącała. Jak powinna się zachować? Czy nie należy słuchać rodziców?
8. Renata na pewno nie będzie w przyszłości sportowcem. Dziewczynka bardzo szybko się męczy, dlatego w trakcie zajęć wychowania fizycznego nikt nie chce przyjąć jej do swojej grupy. Zauważasz, że twoja koleżanka przed lekcją wf. jest zawsze smutna i zbiera jej się na płacz. Jutro odbędą się zawody sportowe, jesteś kapitanem, który ma ustalić skład grupy. Przyjmujesz dziewczynkę do swojej drużyny? Jeśli to uczynisz, musisz liczyć się z przegraną.

III. Część końcowa

WNIOSKI

- Uczniowie formułują wnioski z lekcji, wypisując je na tablicy lub w zeszycie.
- Uczniowie podają przykład dylematu moralnego z życia codziennego i przedstawiają sposoby jego rozwiązania.